

משום דהוה [שהיה] אותו סבא שהקשה לו בהחזא מעשה שהתירו רבותינו.

לכן שאל אותו רבי אלעזר על אותו מעשה, כיון שעל אותו מעשה, יכול אותו סבא להשיבו מפי השמועה, שהרי שמע וידע איך התירו אותה.

אמר אביי: הכל מודים, היכא [במקום] דאמר לאשתו בלילה: הרי זה גיטיך לכשתצא חמה מנרתיקה — לכו נפקא [לכשיצא] השמש יחול הגט קאמר לה⁽¹⁾, וכי מיית בליליא קודם שיצא השמש, הגט אינו חל, כי בשעה שצריך הגט לחול, הוי גט לאחר מיתה,

וכמו כן במשנה, כשאמר הרי זה גיטיך לכשלא אבא לאחר י"ב חודש, אינו גט ואין

חל, ותיבעי ליה [שיסתפק] על המתניתין שיש בו אופן שהגט חל לדברי הכל.

שהרי נתבאר במשנה: כי באופן שאמר: מעכשיו אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש, ומת בתוך י"ב חדש — הרי זה גט.

ואם כן על המשנה שנאמר לדברי הכל, היה לו להסתפק, האם לאלתר הוי מותרת להנשא לאחרים ואינה זקוקה ליבם — דהא לא אתי [שהרי לא יבוא], או דלמא רק לאחר י"ב חדש מותרת לאחרים — דהא [שהרי] רק אז איקיים ליה תנאיה!

ומתריצין: אין הכי נמי, אפשר להסתפק גם בדברי המשנה.

והטעם שרבי אלעזר לא שאלו על המשנה,

סובר כי התנאי עוקר מכאן ולהבא ולמפרע, ולכן כל זמן שלא קיים התנאי י"ב חודש אין היתר למפרע.

והבית שמואל [קמד ה] כתב, כי לפי הר"ן הספק הוא ספק איסור דאורייתא, ואם נישאת תוך י"ב חודש תצא.

המגיד משנה [גירושין ח כב] לומד בדעת הרמב"ם, שהגמרא כאן מסתפקת האם צריך לקיים או לבטל את התנאי בפועל, ואף במקום שברור שהתנאי יתקיים, עדיין לא נתקיים התנאי ואף שמת צריך לחכות י"ב חודש כדי שהתנאי יתקיים, או שמא מספיק מה שאין אפשרות שהתנאי יתקיים. וכתב הבית שמואל כי אף לפי הרמב"ם הספק הוא ספק איסור דאורייתא, ואם נישאת תצא.

1. פירש רש"י, שמדובר באומר לאשתו בלילה, הרי זה גיטיך לכשתצא חמה מנרתיקה.

הרמב"ן פושט מרש"י את הספק של רבינו

לאלתר, שהרי אין לחשוש לכך שלא יתקיים התנאי, כי כיון שמת לא ישוב עוד לביתו, וודאי שיתקיים התנאי.

ותירץ שהגמרא מסתפקת שמא יש לגזור בו אגב האופן שלא מת, כי העולם לא יודעים שמת, ויתמהו על שמתירים אותה להנשא, מה שאין כן לאחר שנים עשר חודש כולם יודעים שנתקיים התנאי.

מבואר בתוספות שמן התורה מותרת לאלתר, והספק האם מדרבנן אסרוה להנשא גזירה אטו מקום שלא מת. וכן כתב הרא"ש שהספק מדרבנן, ולכן אם עברה ונישאת לא תצא.

הר"ן מבאר את הספק, כי כיון שהבעל לא חשב שימות, לא גמר לגרש אלא אחר י"ב חודש, ולא מתירים אותה קודם לכן. ובפשטות ביאור דבריו, שיש צד שכוונת הבעל הוא שאם יעבור י"ב חודש, ובמשך אותו זמן הוא לא בא, אז מתקיים התנאי והגט חל למפרע.

ובשערי יושר [ב י ד"ה והר"ן] מבאר, שהר"ן

משמעות של "מעכשיו" ויש בו משמעות של "לכשיגיע",

אם אמר "מהיום אם" משמעותו "מעכשיו", ואם לא אמר "מהיום" משמעותו לכשיגיע,

לכן, מר (רבותינו) סברו לה כרבי יוסי, דאמר: זמנו של שטר מוכיח עליו,

ולכן בגט שהתנה עליו שיחול "אם" ימות, זמנו מוכיח עליו, וזוה ליה כאומר: מהיום אם מתי, וכאומר: מעכשיו אם מתי.

ומר (משנתינו) שחולקים על רבותינו, לא סברו כרבי יוסי, והזמן שבגט אינו מוכיח כי כוונתו שיחול מעכשיו,

ולכן בגט שהתנה עליו שיחול "אם" ימות, הוה ליה כאומר: אם מתי גרידא [בלבד], שמשמעותו לאחר מיתה.

שנינו במשנה: אמר לשנים: כתבו ותנו גט לאשתי אם לא באתי מכאן ועד י"ב חדש,

לסמוך על הזמן הכתוב בשטר לומר שמוכיח כי חל משעה שכתוב בו, שהרי אמר במפורש שיחול הגט רק לכשלא אבא, ולא מעכשיו.

ואם אמר: הרי זה גיטיך על מנת שתצא חמה מנרתיקה —

אנו מפרשים שמעכשיו קאמר לה, וכשתצא החמה יחול הגט למפרע משעת מסירה.

דאמר רב הונא אמר רב: כל האומר "על מנת" כאומר "מעכשיו" דמי,

לא נחלקו משנתינו ורבותינו, האם אומרים שהזמן הכתוב בשטר מוכיח כי התכוון שיחול מעכשיו, אלא באמר לה בלשון: אם תצא חמה מנרתיקה,

וכמו כן במשנה, כשאמר לה בלשון: "אם מתי"

כי ללשון "אם" יש שתי משמעויות, יש בו

מה שאין כן בשכיב מרע שאמר "מהיום אם מתי" אפשר לפרש שהתכוון לומר שיחול בסוף היום.

וכתב החתם סופר [ד"ה הכל] שלולי דברי רש"י, היה מפרש שמדובר באומר בר"ח ניסן, זה גיטך לכשתצא חמה ב' ניסן, ולפי זה אין ראיה לספק של רבינו תם, כי מדובר שמת אחרי ר"ח ניסן ולפני י' ניסן, ולפי רבי יוסי הגט חל כיון שנחשב כאומר מהיום, דהיינו מראש חודש, אבל לעולם כוונתו לסוף היום.

החתם סופר [ד"ה מר] דוחה את ראית הרמב"ן מרש"י, כי דווקא באופן שאמר מהיום מסתפק רבינו תם שמא כוונתו שיחול מסוף היום, אבל כאן שהזמן מוכיח, מודה רבינו תם שהגט חל מיד ומעכשיו.

תם [בתוס' לעיל עב א ד"ה מהיום] שמסתפק לגבי שכיב מרע שכתב מהיום, האם כוונתו מעכשיו, או שכוונתו לסוף היום, כי רש"י פירש כאן שמדובר במי שכתב בלילה הרי זה גיטך לכשתצא חמה [דהיינו בבוקר], ואם אמר בלשון אם תצא, אומר רבי יוסי שזמנו מוכיח עליו ואם מת בלילה הגט חל, ובשטר כותבים את היום ולא את השעה, ואם כן מוכח כי חל מיד בתחילת היום.

ודוחה הר"ן את הראיה, כי אפשר לומר שבסתם שכיב מרע שכתב מהיום, הגט חל בסוף היום, וכאן שונה שאמר "אם תצא" ואפילו אם נאמר שנחשב כאומר "אחר תצא" מכל מקום דבריו מוכיחים שדעתו לגרשה קודם סוף היום, ולכן מוכרח כי התכוון שיחול מתחילת היום,

שבמשנה, שאמר: אם לא באתי כתבו ותנו גט לאשתי, וכתבו אותו קודם לכן, פסול גם לרבי יוסי,

ושאני הכא [ושונה כאן] באופן שאמר: כתבו ותנו אם לא באתי, שבזה חולק רבי יוסי וסובר שהגט חל,

משום דהוה ליה [שהיה לן] לבעל להקדים ולומר את התנאי קודם למעשה, וכך היה לו למימר: **אם לא באתי כתבו ותנו**,

והיות והקדים את המעשה לתנאי ואמר: **כתבו ותנו אם לא באתי**, יש לומר שהכי קאמר וכך התכוון: **כתבו מעכשיו ותנו אם לא באתי**.

ורבנן חולקים וסוברים, **לא שנא** אם אמר הכי כמו האופן הראשון והקדים את התנאי למעשה: "אם לא באתי כתבו ותנו",

והם הלכו וכתבו את הגט בתוך י"ב חודש, אף על פי שנתנו אותו לאחר י"ב חודש, לדעת חכמים הגט פסול, ולדעת רבי יוסי הגט כשר.

אמר ליה רב יימר לרב אשי: לימא, קסבר [נאמר שסובר] **רבי יוסי: שאם כתב גט על תנאי — כשר** אפילו כשלא נתקיים התנאי,

שהרי כאן במשנה, הבעל צוה לכתוב את הגט לאחר י"ב חודש, והם כתבו אותו קודם לכן, ורבי יוסי הכשיר גט זה,

אם כן נאמר כי גם באופן הראשון שבמשנה, שהקדים את התנאי לאמירת המעשה: "אם לא באתי מכאן ועד י"ב חודש כתבו ותנו גט לאשתי", חולק רבי יוסי וסובר שהגט חל, אפילו אם כתבו את הגט בתוך י"ב חודש ונתנו אותו לאחר י"ב חודש⁽²⁾.

לא, לעולם אימא לך: באופן הראשון

ובמה שונה מנתינת הגט ושאר חלויות שמועיל בהם תנאי.

ומבאר הריטב"א, ודאי שאם עושה תנאי במפורש, מועיל התנאי גם על הכתיבה, אלא שכאן היה הוה אמינא, כי כיון שאין דרכו של אדם להקפיד על הכתיבה, אין כוונתו לעשות תנאי בכתיבה, אלא עשה תנאי על הנתינה בלבד.

והרעק"א מתרץ שההוה אמינא היתה, כיון שרבי יוסי סובר [לעיל סו ב] באומר אמרו שפסול, ואם כן אי אפשר לעשות שליח לומר לסופר לכתוב גט, לכן הוה אמינא כיון שאינו בשליחו אינו בתנאי [כמבואר בכתובות עד א],

ומשום כך לא מועיל תנאי על הכתיבה. ומה שלפי האמת מועיל תנאי על הכתיבה, אף שאומר אמרו פסול ואינו בשליחות, מבאר האילת השחר, שמספיק מה שהוא בשליחות

אבל הרעק"א [לעיל עב א] רצה לומר להיפך, כי דווקא באומר לשון "מהיום" מסתפק רבינו תם שמא כוונתו מתחילת היום, אבל זמנו של השטר מוכיח רק על סוף היום. ודוחה הרעק"א מהגמרא לקמן [פה ב], שרב תיקן לכתוב בגט, מן יומא דנן ולעלם, ולאפוקי מדרבי יוסי, וקשה שהרי גם לרבי יוסי יש צורך לתקן מיום דנן, כדי שיחול הגט מיד בשעת מסירת הגט ולא בסוף היום, אלא ראייה שאם זמנו של השטר מוכיח שהגט חל רק בסוף היום, הוא הדין אם יוסף לשון של "מהיום" יחול הגט בסוף היום.

2. רש"י פירש שלא מועיל תנאי על כתיבת הגט, וגם ברישא חולק רבי יוסי וסובר שלא מועיל תנאי על כתיבת הגט. וצריך ביאור מדוע היה הוה אמינא שלא מועיל תנאי על כתיבה הגט,

והוינן בה: אם אמר: שיחול הגט אם לא אבא לאחר שבת, מאי? איזה ימים מימות השבוע, נחשבים לימים שאחרי השבת הקודמת, ואיזה ימים נחשבים לימים שלפני השבת הבאה.

ואמרינן: יתיב רבי זירא קמיה דרבי אסי, ואמרי לה רבי אסי קמיה דרבי יוחנן וקאמר:

חד בשבא, ותרין, ותלתא [ראשון בשבת ושני ושלישין] — נקראים הימים שבתר שבתא [שאחרי שבת] שעברה,

אבל ארבעה, וחמשה ומעלי שבתא [רביעי וחמישי וערב שבת] — נקראים הימים שקמי שבתא [שלפני שבת] הבאה.

ולכן אם עבר יום שלישי אחרי השבת ולא בא, הגט חל.

תניא:

רבי אומר: אם אמר: הרי זה גיטיך אם לא אבוא לאחר הרגל — צריך להמתין לו שלשים יום לאחר הרגל — ששלושים יום לאחר הרגל נחשבים לימים שאחר הרגל.

ולא שנא אם אמר הכי, כמו האופן השני והקדים את המעשה לתנאי: "כתבו ותנו אם לא באתי",

בשני האופנים יש לומר, כי התכוון שיכתבו ויתנו רק אחרי שיתקיים התנאי.

תנו רבנן:

אמר לה: הרי זה גיטיך אם לא אבא לאחר שבוע (שבע שנים, שמיטה) זו — ממתניס לו שיבוא, כל השנה השמינית, כיון שכל השנה השמינית נקראת הזמן שאחרי ה"שבוע", ואם נסתיים השנה השמינית ולא בא, הגט חל.

ואם אמר: הרי זה גיטיך אם לא אבא לאחר שנה — ממתניס לו שיבוא כל החדש הראשון שלאחר השנה, כיון שהחודש הראשון נקרא הזמן שאחרי ה"שנה", ואם לא בא ועבר חודש אחרי השנה, הגט חל.

ואם אמר: שיחול הגט אם לא אבא לאחר חדש — ממתניס לו שיבוא כל השבת, ואם לא בא ועבר שבת אחרי החודש, הגט חל⁽³⁾.

שרש"י לא פירש כן, משום שסובר כי באופן זה מגורשת מיד לאחר שבוע.

ג. הרמב"ם [גירושין ט כד] מפרש שמדובר לענין כתיבת הגט, שאמר כתבו ותנו גט לאשתי לאחר שבוע, וצריכים לכתוב עד שנה שאחרי השבוע. הר"ן והמגיד משנה מבארים כי כוונת הרמב"ם שיכולים לכתוב מיד במשך כל השנה שאחרי השבוע.

הרא"ש כתב שפירוש הרמב"ם לא יתכן, כי אם ציוה לכותבו אחרי השבוע, כותבים מיד אחרי השבוע. וכתב הטור [קמד] כי נראה מדברי הרא"ש שהוא מפרש את כוונת הרמב"ם שרק

במסירת הגט, ואין צריך שיהיה בשליחות כתיבת הגט.

3. נאמרו בראשונים כמה פירושים לענין מה מדובר כאן:

א. רש"י ותוס' רי"ד מפרשים שמדובר במי שתלה את תנאו באם לא באתי עד לאחר שבוע, שנותרים לו זמן של שנה, ואם תלה לאחר שנה נותרים לו זמן של חודש.

ב. הרא"ש מביא את פירוש הר"ח שמדובר בקבע את זמן הגט שיחול לאחר שבוע, דהיינו שאמר: הרי זה גיטיך לאחר שבוע, ואינה מגורשת עד שיעבור שבוע ושנה. וכתב הרא"ש

נפק רבי חייא דרשה משמיה דרבי [הוציא רבי חייא ברייתא זו בשם רבי] וקלסוה שיפה אמר, שוודאי דבר זה הוא דעת יחיד, אמרה משמיה דרביים — ולא קלסוה, ולא

הודו לו שנאמרה מפי רביים, אלמא לית הילכתא כוותיה [מוכח שאין הלכה כמותו] בענין זה, ולכן לא הודו חכמים לרבי חייא כשאמרה כהלכה בשם רביים⁽⁴⁾.

הדרן עלך מי שאחזו

אחרי השנה יכולים לכתוב, והטור חולק ומבאר [כמו הר"ן] שיכולים לכתוב מיד בתוך שנה.

4. מבואר בגמרא שלהלכה, "לאחר הרגל" אינו ל' יום. ולא נתבאר להלכה כמה זמן לאחר הרגל, ונחלקו בזה הראשונים:

א. הראשונים [רמב"ן, ר"ן, רא"ש ורשב"א] מביאים את דברי הר"ח שהזמן הוא ט"ו יום. ותמה עליו הרמב"ן מנין לו מנין זה.

ומפרשים הרא"ש והרשב"א, כי כשם שאמרו לגבי שבת שהזמן הוא חצי שבוע, כך אמרו כאן שהזמן הוא חצי חודש. וכתבו שאינו מחוור, כי אינו דומה.

המאירי כתב, כי מקור הר"ח הוא ממה שאמרו בבכורות [נח א] בפרוס הפסח הוא הזמן למעשה בהמה, ופרוס הפסח היינו ט"ו יום, הוא הדין לאחר הרגל, הזמן הוא ט"ו יום.

הש"ך פוסק לדינא כמו הר"ח, שדבריו דברי קבלה מחכמי הש"ס, והטעם שצריך ט"ו יום, מבאר הש"ך על פי הגמרא בתענית [י א] שאין

מבקשים גשמים עד ט"ו יום לאחר החג, כדי שיגיע אחרון שבישראל לנהר פרת, ומכיון שזה הזמן שהלכו לביתם אחרי הרגל, היה דומה להם כאילו עדיין עסוקים בעניני הרגל.

ב. הריטב"א והר"ן בשם הרמ"ה והרי"ף בתשובה כתבו, שהזמן הוא מחצית הזמן שבין רגל לרגל, וכמו לאחר שבת שהזמן הוא חצי שבוע, הוא הדין כאן הזמן הוא חצי מהזמן שבין רגל לרגל. וכן פסק השו"ע [סוף סימן מג], אבל הטור [אהע"ז קמד] פסק כמו הר"ח.

ג. הר"ן והריטב"א בשם יש מפרשים פירשו, שלאחר הרגל הוא ג' ימים, כמו לאחר שבת, שהוא השיעור הקטן שבכולם.

ד. השלטי גיבורים כתב, לאחר הרגל הוא כמו לאחר חודש שנותנים לו שבוע ימים, כמבואר בקונטרס הראיות. והש"ך [שם] כתב, לא ידעתי ראייה לזה.

ה. הרמב"ם [גירושין ט כד] השמיט אופן זה שאמר לאחר הרגל, ומבאר המגיד משנה, לפי שלא נתבאר בגמרא כמה זמן קרוי לאחר הרגל.

פרק הזורק

מתניתין:

צורך שיגיע הגט לידה, על אף שאמרה תורה "ונתן בידה"?

ומשנינן: **דתנו רבנן**: נאמר בפרשה של גירושי אשה "וכתב לה ספר כריתות ונתן בידה".

אין לו ללמוד מכאן שהיא מתגרשת **אלא** כאשר נתן לה את הגט בידה.

נתן לתוך גגה, חצרה וקרפיפה [מחסן עצים], **מנין** שהיא מגורשת?

תלמוד לומר: "ונתן", **מכל מקום**: שאנו דורשים את המילה "ונתן" בפני עצמו [מכך שלא אמר הכתוב "ובידה יתנהו"]⁽¹⁾ ומלמד הכתוב שגם נתינה כל שהיא לרשותה, דהיינו לתוך גגה או חצרה, דיה לענין גט.

ותניא נמי הכי גבי גנב, שגגו וחצרו של הגנב, נחשבים לענין חיוב גניבה כאילו נמצאת הגניבה בידו של הגנב:

שהרי אמר הכתוב בפרשת משפטים, "אם המצא תמצא בידו הגניבה, משור ועד חמור ועד שה חיים שנים ישלם". ודרשינן:

הזורק **גט לאשתו**, והיא נמצאת בתוך ביתה או בתוך חצרה [השייכים לה, אלא שבעלה זכאי בכל פירות הבית והחצר, ובכל שימושיהם, כדין נכסי מלוג, שהקרן שלה והבעל אוכל פירות], והבעל זרק לה שם את הגט על גבי הקרקע, **הרי זו מגורשת** כאילו קיבלה את הגט לתוך ידה.

זרקו לה הבעל את הגט בתוך ביתו או בתוך חצרו, **אפילו הוא הגט עמה במטה**, שהיתה שוכבת במטה שלה, וזרק לתוכה את הגט, **אינה מגורשת** מאחר ולא הגיע הגט לידה.

זרק לה את הגט לתוך חיקה, או לתוך קלתה [סל שהאשה נותנת בו אביזרי תפירה] **הרי זו מגורשת**, ואפילו היא בביתו, כי מקום חיקה וקלתה של האשה קנוי לה אפילו בביתו, והרי הגיע הגט לרשותה.

גמרא:

והוינן בה: **מנא הני מילי** שהאשה מתגרשת על ידי הגעת הגט לתוך ביתה או חצרה בלא

לרבות גגה חצרה וקרפיפה. ואילו התוס' כתבו, דדרשינן כלל ופרט וכלל. "ונתן" כלל, "בידה" פרט, "ושלחה" חזר וכלל. ומרכיבין כעין הפרט. וכן להלן ב"המצא תמצא", מטילים את "ידו" בין "המצא" ל"תמצא", והוי כלל ופרט וכלל. תוס' ד"ה הזורק.

1. רש"י. והקשו הראשונים עליו, שאין ייתור לשון ב"ונתן בידה" יותר מ"בידה יתנהו". וביארו, שהלימוד הוא משני "ונתן" הכתובים בפרשה, כאשר "ונתן" השני בא לדרשה. וכתוס' הרא"ש כתב, ש"ונתן בידה" הוא מיעוט, שיתן דוקא בידה. והיות ושני "ונתן בידה" כתיבי, הוי מיעוט אחר מיעוט, ובא

הגניבה מדעתו ונעל בפניה, לכן צריכה התורה להשיענו גם לגבי גנב.

ואי אשמועינן גבי **גנב**, היינו אומרים כי דוקא בגנב חייבתו תורה בתשלומי כפל כאילו נמצאת הגניבה בידו, **משום דקנסיה רחמנא** את הגנב, שיתחייב גם בחצרו.

אבל נט, אימא, לא תתגרש אלא רק כשהגיע הגט לידה ממש.

לכן **צריכא**. הוצרכה התורה להשיענו גם לגבי גט.

והוינן בה: "**חצרה**" של אשה, כיצד היא מתגרשת בנתינת הגט כאילו בא לידה!?

האיך יתכן בכלל שתחשב החצר כרשות וכידה? והלא הלכה היא מהלכות נישואין, כי כל **מה שקנתה אשה** [כמו מעשה ידיה, ומציאתה], **קנה בעלה**!

והיינו, זכות השימוש בחצר, בכלל "אכילת פירות" היא, השייכת לבעל⁽³⁾, ונמצא שבהגיע הגט לחצר, עדיין הוא נחשב כמצוי ברשות הבעל, ולא ברשות האשה!⁽⁴⁾

"ידו". אין לו שהוא חייב כפל אלא כאשר גנב בידו.

נכנסה הבהמה לתוך גגו חצרו וקרפיו, ונעל בפניה את הדלת על מנת לגונבה, **מנין** שהוא מתחייב בתשלומי כפל על גניבתו?⁽²⁾

תלמוד לומר: "המצא תמצא". מכפל הלשון דרשינן, **מכל מקום**, שגם גגו וחצרו נחשבים כידו.

וצריכא. הוצרכה התורה להשיענו שגגו וחצרו נחשבים כידו של אדם, הן לגבי גירושין בגט, והן לגבי גניבה.

דאי אשמועינן גבי **נט**, היינו אומרים שדוקא שם חצרו של אדם כידו, **משום דבעל כרחה מוגרשה**. גם כאשר הבעל נותן לה את הגט בעל כרחה לתוך ידה היא מגורשת, ולכן מספיק שיתן לה לתוך חצרה.

אבל גנב, דליתיה בעל כורחיה, שהרי אם יזרוק אדם אחר את הגניבה לתוך חצרו, בניגוד לרצונו, לא יתחייב בעל החצר בתשלומי כפל, **אימא**, הייתי אומר **שלא** יתחייב הגנב על חצרו גם כאשר נכנסה לשם

ודעת ר"ת שאינו תלוי באכילת פירות אלא במי שיש לו הזכות למכור הנכסים, וכשכתב לה "דין ודברים אין לי בנכסיך", כבר יש לה רשות למכור, ולכן חשיב חצרה. תוס' ד"ה בכותב.

4. כתב הפני יהושע, שהקושיא אינה על ריבוי הכתוב דחצרה, שזו אינה קושיא היות וגזירת הכתוב היא שיקנה לה חצרה ותתגרש בו למרות שהשימוש של החצר שייך לבעל. ועוד, איך אפשר להקשות על הכתוב מזכות אכילת פירות של הבעל, שאינה אלא תקנת חכמים. אלא, הקושיא היא על המשנה, שנקטה להלכה

2. אבל אם לא עשה שום מעשה אלא שנכנסה לרשותו והוא נתכוין לגזולה אינו חייב עליה, ואפילו אם היתה חצר המשתמרת, שבמציאה באופן כזה היה קונה, מכל מקום, לגבי גזילה אינו נעשה גולן במחשבה לבד, עד שיעשה מעשה בידים. קצות החשן [שמח ב].

3. רש"י. ולפי זה כתבו התוס' בתירוץ הגמרא שכתב לה "דין ודברים אין לי בנכסיך", שלא די בכך, שהרי לא הפסיד הבעל הפירות על ידי זה אלא שכתב לה "בנכסיך ובפירותיהן", כמבואר בכתובות.

והתניא: האומר להבירו השותף עמו בשדה: דין ודברים אין לי על שדה זו, וכן אם אמר לו: אין לי עסק בה, וכן אם אמר לו: ידי מסולקת הימנה — לא אמר כלום! לא איבד את חלקו בשותפות.

וטעמו של דבר, משום שאי אפשר לו לבעלים של נכס להסתלק ממנו סילוק גמור, אם לא שימכרנו, או שיתננו במתנה, או שיפקירנו, אך לא בלשון "סילוק", שאינו הפקר לכל אדם, אלא רק הסתלקות גרידא מבעלותו.

ולכן, גם כאן, שהבעל כתב לאשתו לאחר

ומשנינן: אמר רבי אלעזר: משנתנו והברייתא מדברות רק באופן שהיה הבעל כותב לה, לאחר שנשא אותה, בשטר: דין ודברים אין לי בנכסיה! שבכך הוא מוותר על זכויותיו בנכסים שלה, והרי הם שלה לגמרי.

ומקשינן: וכי כתב לה הכי, מאי הוי? והרי בעל הכותב לאשתו הנשואה שטר בלשון שכזאת, לא הפסיד בכך את זכויותיו בנכסיה!

ומביאה הגמרא ראייה לדבר:

ועוד תירץ האבני מילואים [קכו יב] על פי התוס' לעיל [יז א], שכל זמן שלא יצא הקול אין הבעל מפסיד הפירות. ומסתמא כל הגיטין נמסרים ביום שנכתבו ועדיין יש לבעל פירות עד הנתינה, כי הקול לא יוצא אלא רק מהזמן שמוכח מתוך הגט, דהיינו בסוף היום, שהרי לא כותבים שעות בגט.

ויש שהקשה מכאן לדעת הרמב"ם שבחצר מושכרת, המשכיר הוא זה שזוכה בדבר של הפקר שנכנס שם מדין קנין חצר, ולא השוכר. זאת, אף על פי שהשוכר משתמש בחצר. כי מכל מקום, נחשב החצר של המשכיר. ואם כן, אף שהבעל יש לו זכות שימוש בחצר, אבל הרי גוף החצר שייך לאשה, ולמה לא תוכל לזכות בגט שנכנס שם?

ויש לומר, שקושית הגמרא היא, שעל אף שהיא קונה את הגט, מכל מקום, הוא עדיין אגיד גביה הבעל בגלל זכות אכילתו בפירות בחצר. ובגט בעינין "כריתות" שיצא מתחת ידו לגמרי. וכמו בגט שנשאר המשיחה בידו שמבואר לקמן [עח ב] שאינה מגורשת משום דבעינן כריתות וליכא. הגהות אבני מילואים [קלח א הגהה ב].

שמתגרשת על ידי חצרה, והא לאו חצרה הוא. ועוד הקשה הפני יהושע, דלמאן דאמר [לעיל יז ב] שמשעת חתימת הגט כבר אין לה לבעל זכות פירות בנכסי האשה, מאי קשיא לגמרא? דהא בשעת נתינת הגט כבר אין לבעל פירות, והחצר שלה לגמרי.

ותירץ האבני מילואים [קלט א] על פי הרשב"א, שאפילו למאן דאמר אין לבעל פירות משעת חתימה היינו דוקא היכא שנתגרשה בסוף, שאז הפסיד הבעל משעת חתימה. אבל כשלא נתגרשה לבסוף לא הפסיד הבעל הפירות בגלל חתימת הגט. ולפי זה מובנת קושית הגמרא. שהרי הא בהא תליא, כיון שהבעל אוכל פירות של חצרה, הרי עדיין לא נתגרשה על ידי נתינת הגט בחצר, וכיון שלא נתגרשה, לא הפסיד הבעל פירותיו. ולכן מתרצת הגמרא שגיטה וחצרה באין כאחד, ואז מהני אפילו למאן דאמר יש לבעל פירות עד שעת נתינת הגט, משום שהפקעת זכות פירותיו וגיטה באין כאחד. וכל שכן למאן דאמר אין לבעל פירות משעת חתימה, שהפסיד פירותיו למפרע משעת חתימה.

התורה, אלא שאמורה לבא לו על ידי מעשיו, כגון ירושת אשתו שהיא תוצאה מנישואיו, אדם "מתנה" עליה שלא ירשנה. כי היות שירושת הבעל את אשתו היא רק זכות מדרבנן, הוא יכול להסתלק ולוותר עליה קודם שזכה בירושה.⁽⁷⁾

ובדאמר רבא בענין אחר.

דאמר רבא: כל האומר "אי אפשי איני חפץ טז-ב בתקנת חכמים שעשו לטובתי", כגון זו המבוארת להלן, שומעין לו. שהואיל והתקנה נעשתה רק להנאתו, הרי הוא יכול לומר שאינו חפץ בהנאה זו, ולא חלה התקנה לגביו.

והוא הדין כאן, יכול הבעל לוותר על זכותו

שכבר זכה בנכסיה [זכות אכילת פירות] בלשון של "דין ודברים אין לי בנכסיך", אינו מועיל כלום!⁽⁵⁾

ומתציין: **אמרי רבי רבי ינאי:** המדובר כאן באופן שכותב לה "דין ודברים אין לי בנכסיך" ועודה ארוסה, שאז לשון סילוק מועיל, כיון שעדיין לא זכה בנכסים עד הנישואין, ולכן הוא יכול להסתלק ולוותר על הזכיה העתידית בהם.⁽⁶⁾

ובדרב כהנא. כמו שמצינו במקום אחר, שאמר רב כהנא יסוד זה, שיכול אדם להסתלק מזכות עתידית.

דאמר רב כהנא: נחלה הבאה לו לאדם ממקום אחר, שאינה ירושת אבותיו שהיא מן

הוא להסתלק מדבר שלא בא לעולם. ולענין הלשון פשיטא ליה דמועיל לשון גרוע בסילוק כמו לשון טוב בהקנאה.

ובאופן אחר כתבו, שההוכחה גם לענין הלשון. מדאמר רב כהנא "נחלה הבאה לו לאדם", משמע שעדיין לא באה לו. ואי הוי מיירי בלשון טוב היה צריך להועיל גם כשכבר זכה בנחלה, אלא ודאי מיירי בלשון גרוע.

ועוד כתבו, שמדברי רבא לבד אי אפשר להוכיח שמועיל סילוק. כי לגבי מזונות פשיטא שהאשה יכולה לוותר, כי אין לה מזונות בעל כרחה, וגם אין זה סילוק גמור, כי כשהיא רוצה, חוזרת בה ושוב יש לה מזונות. וכל החידוש של רבא הוא שהיא מפקיעה מבעלה מעשה ידיה. הלכך צריך גם לדרב כהנא.

ועוד כתבו, שלכאורה בלא דברי רב כהנא היתה הגמרא יכולה להוכיח שיכול הבעל להסתלק אפילו כשלא בא לעולם, מהא דהמתנה "על מנת שאין לך עלי שאר כסות ועונה", ואמרינן "בדבר שבממון תנאו קיים". ותירצו,

5. הגמרא היתה יכולה לתרץ שמדובר כשכתב לה לשון טוב המועיל, או שנתן לה הבעל מתנה, שאז אין לבעל פירות. אלא משום שבסוגיא בכתובות צריך לתרץ שכותב לה בעודה ארוסה, לכן מתרץ גם כאן הכי. תוס' ד"ה והתניא.

6. ומכל מקום, דוקא אחר שנתארסה, שהיות ויש לו קצת שייכות בנכסים יכול להסתלק. אבל קודם לכן לא מהני סילוקו. חידושי הר"ן.

7. כתבו התוס', שהגמרא אינה רוצה להוכיח מדרב כהנא שבאופן שלא זכה עדיין בנכסים מועיל גם לשון גרוע, שהרי אפשר שרב כהנא מיירי כשאמר לשון טוב, וגם בדינו של רבא "אי אפשי" הוא לשון יותר טוב מ"דין ודברים", כדמשמע בכריתות. אלא עיקר הראיה הוא, כדי שלא יקשה איך יכול הבעל להתנות לפני שבא לידו, והרי אין אדם מקנה דבר שלא בא לעולם, ועל זה מוכיח מרב כהנא, שעל אף שאינו יכול להקנות דבר שלא בא לעולם, מכל מקום יכול